

LYNGDAL KOMMUNE
Postboks 353
4577 LYNGDAL

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

Sak/dok.: 11/04460-221

05.12.2025

Ark.: 326.12

Vedtak i navnesak 2023/408 – Skomrag i Lyngdal kommune

Statens kartverk har i dag gjort vedtak om skrivemåten av følgende stedsnavn i Lyngdal kommune:

Skomrag – navnegard (fellesnavn for gard 41 og gard 173 i Lyngdal)

Saken gjelder også flere stedsnavn som er avleda av navnet på navnegarden. Se alle stedsnavna i navnelista nedenfor.

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 7 tredje ledd i lov om stadnamn.

Bakgrunn

Navnesaken ble tatt opp av Kartverket i forbindelse med at en forespørsel fra Lyngdal kommune gjorde oss oppmerksomme på at det var gjennomført en mangelfull navnesak på 90-tallet. Enkelte av navna i den nye saken fikk skrivemåten vedtatt 07.04.1997, i navnesak 3/1995, mens andre navn som burde vært inntatt i saken den gang, var utelatt.

Navnesaken ble reist for å fastsette rett skrivemåte for offentlig bruk.

Rettslig grunnlag

Når skrivemåten av et stedsnavn skal fastsettes for offentlig bruk, er hovedregelen at det skal tas utgangspunkt i den nedarva lokale uttalen av navnet. Skrivemåten skal følge gjeldende rettskrivingsprinsipper for norsk, jf. § 4 første ledd i loven. Skrivemåten skal være praktisk og ikke skygge for meningsinnholdet i navnet, jf. § 1 første ledd.

I *utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn* er det mer detaljerte bestemmelser om hvordan stedsnavn skal normeres.

I tillegg må det tas hensyn til normeringspraksisen i området og skrifttradisjonen for navnet saken gjelder, og hva som er registrert i Sentralt stedsnavnregister (SSR) fra før. Lokale ønsker fra dem som har uttalerett, skal

også spille inn. Det skal legges særlig vekt på ønsket til eieren når saken gjelder bruksnavn, og skrivemåten som eieren ønsker, ligger innenfor regelverket.

Uttale og skrifttradisjon

Heradsregisteret (1953) har registrert uttalen *skøm`råk* i Lyngdal. Bustadnamnregisteret (1959) har registrert uttalen *skøm`mra* for gnr. 41 og *skåmm`ra* for gnr. 173.

Norske Gaardnavne har oppslagsformene *Skomrag ytre* og *Skomrag indre* og uttalen *skå`mmra*. Eldre skrivemåter er *Schamerag* (1612), *Yttre Schomroeg* (1668) og *Yttre Schomroch* (1723) for gnr. 41, og *Indre Schombrach* (1668) og *Schomrach* (1723) for gnr. 173. «Maaske *Skømmrák eller *Skømmurák, af Adj. skammr, kort, og rák n., Kvægvei, eller Græsgang, hvorpaa Kvæg drives».

1886-matrikkelen og 1905-matrikkelen har merknaden «Udtales Skaammra».

Skomrak på rektangelkart fra 1942 og 1952, på Norge 1:50 000 fra 1952, 1967, 1994 mfl.

Skomrag på sjøkart fra 1935, 1962, 1989 og 2012 mfl. og på Norge 1:50 000 fra 2006.

Skrifttradisjon for de øvrige navna er inntatt i navnelista nedenfor.

Høringssvar og tilråding

Kartverket sendte saken til uttalelse og kunngjøring i Lyngdal kommune i brev datert 13.02.2024, i tråd med § 8 i loven. I brev datert 19.08.2024 har kommunen sendt de lokale uttalelsene til Språkrådet.

Navnekomiteen i Lyngdal kommune skriver: «Navnekomiteen innstiller på følgende skrivemåte: SKOMRAG. Begrunnelsen for denne skrivemåten er at den samsvarer best med den lokale dialekten, og bruken til familier med tilknytning til stedet.»

Tor Øyvind Oftedal, eier av bruk 173/1, skriver: «Mine foreldre og besteforeldre mente at Skomrag er det mest naturlige navnet. Det samme mener jeg.»

Christen Risholt skriver: «Skomrak bør skrives med k og ikke g. Det er en mer moderne skrivemåte, og i harmoni med slik stedsnavnet uttales av dagens mennesker. Det er også den mest naturlige skrivemåten på moderne norsk, noe som er rett og rimelig, da det begynner å bli endel år siden vi løsrev oss fra Danmark.»

Språkrådet tilrår skrivemåten **Skomrag** for navnet på navnegarden i brev datert 23.10.2024. Språkrådet skriver blant annet:

«Etterleddet er i *Norske Gaardnavne* forklart som «rák n., Kvægvei, eller Græsgang, hvorpaa Kvæg drives», og denne synes ganske sannsynlig. Det som synes å være samme ordet, finner vi normert i Bokmålsordboka og Nynorskordboka (*rak*, n.), men da med en noe annen betydning ('det å reke, vrakgods'), selv om det historiske opphavet er det samme (verbet *reka*). Uansett betydning må vi nok regne appellativet (substantivet) *rak* som mindre og lite kjent i dag, selv om det altså står i ordbøkene. Det er dermed ingen sterk grunn til at etterleddet må skrives slik det er normert.

(...)

Hovedregelen i stedsnavnloven er at skrivemåten skal ta utgangspunkt i den nedarvede lokale uttalen, forutsatt at denne uttalen fortsatt er i levende bruk. Denne regelen er vanskelig å følge i denne saken, siden

den eldste uttalen tilsynelatende er gått ut av bruk, og dagens uttale varierer. De varierende skrivemåtene gjør at heller ikke skrifttradisjonen kan tillegges avgjørende vekt i saken. En skrivemåte *Skområk* vil tydeligst vise navnet mulige opphav, men har ingen tradisjon i skrift, er ikke ønsket lokalt, og uttalen /-råk/ er kun belagt i én av uttaleopplysningene. Både *Skomrak* og *Skomrag* vil være innenfor regelverket – *Skomrak* ligger nærmest gjeldende rettskrivning, men de utfyllende reglene for skrivemåten av stedsnavn åpner for å bruke *b, d, g* for *p, t, k* i samsvar med uttalen, noe som også kan gjøre seg gjeldende selv om det ikke er en nedarva uttale i vanlig forstand.

Det er altså noe utfordrende å gi en entydig og klar tilråding, og dermed har vi ikke tilstrekkelig grunnlag for å overprøve de vedtakene som ble gjort i 1997 (med unntak av *Skomrag* indre, og det foranstilte leddet *Ydre*, se nedenfor), snarere synes det rettest å legge disse til grunn.

Ut ifra denne vurderingen tilrår vi skrivemåten **Skomrag** for navnegårdsnavnet i samsvar med ønsket fra kommunen og den ene av de to innkomne høringsuttalelsene. For de avledede gårds- og bruksnavnene tilrår vi **Ydre Skomrag** og **Indre Skomrag** med foranstilt tilleggsord i samsvar med vanlig navnelaging. Høringsuttalelsene som har kommet inn sier ikke noe om skrivemåten *ytre/ydre*, men vi tilrår skrivemåten *Ydre* med bløt konsonant i samsvar med *Skomrag*. Skrivemåten *Ytre* vil imidlertid også være innenfor regelverket ettersom den er rettskrivningsform.»

Se tilrådingene for de øvrige navna i navnelista nedenfor. Hele Språkrådets tilråding er vedlagt dette brevet.

Kartverkets vurdering

Hovedregelen i lov om stadnamn, § 4 første ledd, sier at den nedarva lokale uttalen skal legges til grunn ved fastsettelsen av skrivemåten av stedsnavn. Videre sier forskrift om stadnamn § 1 første ledd at allment kjente ord og navneledd skal skrives i samsvar med gjeldende rettskriving, men de utfyllende reglene om skrivemåten av norske stedsnavn, punkt 3.4, åpner for at en kan bruke såkalt bløte konsonanter, *b, d, g* for *p, t, k*, i områder med stemt konsonantuttale. Formålsparagrafen i loven, § 1 første ledd, sier at stedsnavn skal gis en skrivemåte som ikke skygger for meningsinnholdet i navnet.

De fleste kildene til tradisjonell uttale viser en uttale der konsonanten i sisteleddet har falt bort (*skøm`mra/skåmm`ra*), med unntak av Heradsregisteret (1953), som har registrert uttalen *skøm`råk*. Høringsuttalelsene i denne saken kan tyde på at både uttale med *-g* og *-k* er i bruk i dag, men Språkrådet viser at dette nok er skriftpåvirkete uttaler, og at siden både skrivemåten med *-g* og skrivemåten med *-k* har vært mye i bruk, kan dette forklare at begge uttaleformer også er i bruk. Språkrådet skriver også at de har opplysninger om at uttalen uten konsonanten i sisteleddet fortsatt kan være i bruk, men at dette er usikkert.

I *Norske Gaardnavne* foreslås det altså at sisteleddet i navnet kan komme av «rák n., Kvægvei, eller Græsgang, hvorpaa Kvæg drives», noe Språkrådet mener er en ganske sannsynlig forklaring. En skrivemåte som gjenspeiler uttalen med bortfall av konsonanten i sisteleddet (*Skomra*) vil skygge for dette meningsinnholdet i navnet. I ordbøkene finner vi substantivet *rák*, som har opphav i norrønt *rák*, med betydningen 'sti, tråkk', men skrivemåten *Skområk* har ingen tradisjon i skrift, og ingen har ønsket denne skrivemåten.

Når de ovennevnte bestemmelsene i stedsnavnlovverket ikke gir et åpenbart svar på hva som er rett skrivemåte for stedsnavna i denne saken, kan vi legge avgjørende vekt på ønskene fra kommunen og eieren av bruk 173/1, når den ønskete skrivemåten er innenfor regelverket.

I samsvar med ønsket fra kommunen og eieren av bruk 173/1, Språkrådets tilråding, og vårt opprinnelige vedtak, fastsetter Kartverket skrivemåten **Skomrag**.

Navneliste

Navn i offentlig bruk / forslag	Type sted	Skrivemåter i offentlig bruk / merknader Språkrådets tilråding	Kartverkets vedtak
Skomrag Skomrak	Navnegard (fellesnavn for gard 41 og gard 173)	Se avsnittet Uttale og skrifttradisjon ovenfor. Språkrådets tilråding: Skomrag	Se avsnittet Kartverkets vurdering ovenfor. Skomrag
Ytre Skomrag Ydre Skomrag Ytre Skomrak Ydre Skomrak Skomrag ytre Skomrag ydre Skomrak ytre Skomrak ydre	Gard 41	Se også navnegarden. <i>Skomrak ytre</i> på økonomisk kartverk fra 1966. <i>Skomrak (Skumeraker) yttre</i> i 1838-matrikkelen. <i>Skomrag ytre</i> i 1886-matrikkelen. <i>Skomrak ytre</i> i 1905-matrikkelen, med merknaden: «Udtales Skaammra». <i>Skomrak ytre</i> i matrikkelutkastet fra 1950. Språkrådets tilråding: Ydre Skomrag	Når det fastsettes en skrivemåte med bløt konsonant for navnet på navnegarden, er det naturlig med bløt konsonant også i retningsordet. Retningsordet settes foran navnegardsnavnet i samsvar med vanlige ordstillingsregler. Ydre Skomrag
Ytre Skomrag Ydre Skomrag Ytre Skomrak Ydre Skomrak Skomrag ytre Skomrag ydre Skomrak ytre Skomrak ydre	Bruk 41/1	Se også navnegarden. <i>Skomrak yttre</i> i 1838-matrikkelen. <i>Skomrag ytre</i> i 1886-matrikkelen, med merknaden: «Udtales Skaammra» <i>Skomrak ytre</i> i 1905-matrikkelen, med merknaden: «Udtales Skaammra». <i>Skomrak ytre</i> i matrikkelutkastet fra 1950. Språkrådets tilråding: Ydre Skomrag	Ydre Skomrag
Indre Skomrag Indre Skomrak Skomrag Skomrag indre	Gard 173	Se også navnegarden. <i>Skomrak</i> på økonomisk kartverk fra 1966.	Retningsordet settes foran navnegardsnavnet i samsvar med vanlige ordstillingsregler. Indre Skomrag

Skomrak indre		<i>Skomrak (Skumeraker) indre</i> i 1838-matrikkelen. <i>Skomrag indre</i> i 1886-matrikkelen. <i>Skomrak indre</i> i 1905-matrikkelen, med merknaden «Udtales Skaammra». <i>Skomrak indre</i> i matrikkelutkastet fra 1950. Språkrådets tilråding: Indre Skomrag	
Indre Skomrag Indre Skomrak Skomrag indre Skomrak indre	Bruk 173/1	Se også navnegarden. <i>Skomrak indre</i> i 1838-matrikkelen. <i>Skomrag indre</i> i 1886-matrikkelen, med merknaden «Udtales Skaammra». <i>Skomrak indre</i> i 1905-matrikkelen, med merknaden «Udtales Skaammra». <i>Skomrak indre</i> i matrikkelutkastet fra 1950. Språkrådets tilråding: Indre Skomrag	Indre Skomrag
Indre Skomrag Indre Skomrak Skomrag indre Skomrak indre	Bruk 173/2	Se også navnegarden. <i>Skomrag indre</i> i 1886-matrikkelen, med merknaden «Udtales Skaammra». <i>Skomrak indre</i> i 1905-matrikkelen, med merknaden «Udtales Skaammra». <i>Skomrak indre</i> i matrikkelutkastet fra 1950. Språkrådets tilråding: Indre Skomrag	Indre Skomrag
Ytre Skomragbukta Ydre Skomragbukta Ytre Skomrakbukta Ydre Skomrakbukta	Vik i sjø	Ingen dokumenterte skrivemåter i offentlig bruk før vedtaket av 07.04.1997. Språkrådets tilråding: Ydre Skomragbukta	Ydre Skomragbukta

Indre Skomragbukta Indre Skomrakbukta	Vik i sjø	Ingen dokumenterte skrivemåter i offentlig bruk før vedtaket av 07.04.1997. Språkrådets tilråding: Indre Skomragbukta	Indre Skomragbukta
Skomragheia Skomrakheia	Hei	<i>Skomrakheia</i> på økonomisk kartverk fra 1966. Språkrådets tilråding: Skomragheia	Skomragheia
Gamle Skomragvei	Adressenavn. Kommunen er vedtaksmyndighet	Språkrådets tilråding: Gamle Skomragvei	Kommunen er vedtaksmyndighet
Skomraglia	Adressenavn. Kommunen er vedtaksmyndighet	Språkrådets tilråding: Skomraglia	Kommunen er vedtaksmyndighet

Kunngjøring

Kommunen skal sørge for at vedtaket gjøres kjent for de partene i kommunen som har klagerett etter § 12 første ledd i loven, og som ikke er adressater i dette brevet, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Kommunen oppfordres også til å informere innbyggerne i kommunen, f.eks. med notis i ei lokalavis og på nettsidene sine.

Når vedtaket gjelder skrivemåten av bruksnavn, skal kommunen sende melding om vedtaket direkte til eierne av bruket.

Bruksnavn

Vedtak om skrivemåten av gardsnavn skal som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten av bruksnavn som er identisk med gardsnavnet, eller der gardsnavnet inngår som en del av bruksnavnet. Men etter § 5 tredje ledd i lov om stadnamn har eieren rett til å fastsette en annen skrivemåte av navn på eget bruk enn den som følger av § 4 første ledd i loven. Forutsetningen er at han/hun kan dokumentere at skrivemåten har vært i offentlig bruk som bruksnavn (på offentlig kart, på skilt, i matrikkelen, skjøte e.l.). I så fall må eieren sende krav om det til Kartverket og legge ved slik dokumentasjon. Klageretten for navnet i andre funksjoner, f.eks. gardsnavnet, faller da bort. Kartverket er formelt vedtaksorgan også for skrivemåten av bruksnavn fastsatt av eieren.

Bruk av vedtatte skrivemåter

Vi vil minne om reglene i stedsnavnloven om plikt til å bruke vedtatte skrivemåter, jf. § 11, spesielt første setning, som har denne ordlyden: «Når skrivemåten av eit stadnamn er fastsett etter denne lova og ført inn i stadnamnregisteret, skal han brukast av eige tiltak av dei som er nemnde i § 1 tredje ledd.» Det vil si organer for stat, fylkeskommune og kommune samt selskaper som det offentlige eier fullt ut.

Vi presiserer at lov om stadnamn regulerer *offentlig* bruk av stedsnavn. Privatpersoner og bedrifter som ikke er heleide av det offentlige, er derfor ikke pålagt å følge vedtatte skrivemåter.

Når det samme navnet er brukt om ulike navneobjekter på samme sted, skal skrivemåten i primærfunksjonen som hovedregel være retningsgivende for skrivemåten i de andre funksjonene. Dersom dette vedtaket blir stående uten at det blir påklagd, legger vi derfor til grunn at kommunen vedtar samme skrivemåten i ev. adressenavn og adressetilleggsnavn der navnet blir brukt.

Når det er gjort vedtak om adressenavn, adressetilleggsnavn og kretsnavn (grunn-, valg-, skolekrets og kirkesokn), skal den vedtatte skrivemåten legges inn i matrikkelen, og adressenavn i SSR vil bli oppdatert fra matrikkelen. Vedtak om adressenavn skal fortsatt sendes til bl.a. Kartverket, jf. § 9 fjerde ledd i forskrift om stadnamn.

Kartverket fører den vedtatte skrivemåten av bruksnavn i SSR, og skrivemåten hentes inn i matrikkelen derifra.

Klage

Vedtak om skrivemåten kan etter § 12 i lov om stadnamn påklages av dem som etter § 6 bokstav a til c har rett til å ta opp saker om skrivemåten av stedsnavn. Klagefristen er tre uker fra meldinga om vedtaket er kommet fram til mottaker, jf. § 9 i forskrift om stadnamn. Dersom meldinga skjer med offentlig kunngjøring, starter klagefristen fra den dagen vedtaket blir kunngjort første gang. De som har klagerett, har rett til å se saksdokumentene, som er arkivert hos vedtaksorganet. Det er anledning til å søke om utsatt iverksetting av vedtaket til klagefristen er ute eller klagen er avgjort.

En eventuell klage skal sendes til Kartverket med kopi til kommunen. Klagen skal grunngis, og grunngivinga må behandle alle navn eller navneledd klagen gjelder.

Når man tar opp en klagesak, gjelder de samme saksbehandlingsreglene som for navnesaker ellers. Dersom vedtaket blir opprettholdt, sender Kartverket saken videre til klagenemnda for stedsnavnsaker, som er oppnevnt av Kulturdepartementet.

Med vennlig hilsen

Helge Dønvold
seksjonsleder

Christian Mathiesen
saksbehandler stedsnavn

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Lenker: [Lov om stadnamn](#)
[Forskrift om stadnamn](#)
[Utfyllende reglar om skrivemåten av norske stadnamn](#)

Vedlegg: Språkrådets tilråding

Kopi til: Språkrådet